

Företag med goda nischprodukter

Text och bild: Nina Holmlund

Lars Strurup på **Möllegårdens planteskole**, Fyn, producerar färdig häck och färdiga element med barktäckande växter, såväl perenner som lågväxta buskar. Företaget säljer i Danmark till anläggare och till garden centers, i Sverige och Norge till plantskoleodlare för vidareodling samt till butiker.

Strurup startade verksamheten 1984 genom att köpa en liten gård. Han odlade till att börja med småplantor för andra plantskolor på kontrakt. Arealen var då 10 ha. Sedan började han producera salufärdiga vanliga häckplantor. Därefter gick han med i sammanslutningen PrimaPlant, en organisation som säljer fem odlares sinsemellan olika produkter till danska garden centers.

Efter det, år 1995, började Strurup som en nischprodukt göra så kallad färdig häck, som han då introducerade på marknaden och registrerade sitt eget varumärke. För fem år sedan började han producera en ny produktgrupp, nämligen Prima Färdig Bunddecke, alltså marktäckande växter.

Nu är den totala arealen på gården 80 ha, och av det 50–55 ha plantskoleodling. Företaget har ca tio fast anställda året om samt upp till ytterligare 25 personer under säsongtid. På gården är växelbruket ordnat så att

man mellan de olika plantskoleomgångarna odlar ett eller två år korn. Eftersom plantskolan har många maskiner och flera av dem är av egen konstruktion så har man också en egen verkstad med två personer anställda inkom för att bygga, underhålla och reparera maskiner.

Färdig häck

Prima färdig häck är ett registrerat varumärke. Femton års erfarenhet säkerställer kvaliteten. Färdig häck gör att man i anläggning på några timmar kan förvandla en tom gård till en grön oas. Eller så kan man på några dagar byta ut en gammal häck, som inte motsvarar önskemålen. Det finns många varianter att välja mellan; man kan ta en blommande häck eller en med fina färgrika höstlöv eller kanske nöja sig med traditionell grön häck. I häcksortimentet finns aronia, avenbok, häggmispel, bok, måbär, hagtorn, japansk lärk, liguster, rödbok, spirea, småbladig lind, amerikanskt hagtorn och naverlönn.

Viktigt är att planteringen är väl förberedd. Då plantorna anländer ska de planteras genast, senast inom ett dygn. Detta för att de inte ska torka ut och utsättas för annan stress som kan försämra etableringen på den slutliga växtplatsen. Planteringsrännan för häckplantorna ska vara ca 40 cm bred och minst 30 cm djup. Jorden i botten av rännan ska luckras upp för att säkerställa dränering och luftväxling. Det gör det också lättare för rötterna

att snabbt växa ut i bottenjorden. Då häckplantorna kan ha noggrannare klippning på ena sidan lönar det sig alltid att kontrollera att de är svängda åt rätt håll innan de planteras i den färdigt förberedda rännan.

Man planterar 2,5 eller 3 plantor per löpmeter beroende på om det är frågan om en buskig eller enstammig art. Plantera inte för djupt, ca 3 cm jord ovanför den färdiga jordklumpen är lämpligt. Nätet som finns runt rotklumpen är av nedbrytbart material och ska alltså inte avlägsnas vid planteringen. Nätet hindrar jorden kring rötterna att lossna.

Vattning är det viktigaste med tanke på etableringen efter planteringen. Man ska vattna ordentligt vid planteringen och sedan vid behov fortsätta med vattning under det första året. De första åren kan man alltid vattna ordentligt om det är torka i över en vecka.

Häckarna levereras mellan vecka

Den självkonstruerade klippmaskinen klipper häckplantraderna på vardera sidan samt ovanifrån. Aggregaten är självgjorda och satta på en befintlig ram och traktor.

37 och 26, endel först från vecka 44.

Rotbehandling görs flera gånger under produktionstiden och det gör att man får stor rotmassa i jordklumpen och även en tät förgrening på plantorna. Rotbeskäring görs så att man varje år klipper hälften av rötterna, dvs. ena sidan av raden åt gången.

Färdighäcken klipps 2, ibland 3 gånger per år, dvs. en gång på vintern och enligt art och behov en eller två gånger under växtsäsongen. Dessutom görs en så kallad cylinderklippning en eller två gånger under produktionstiden, som är 4 till 6 år.

I kyllagret tar man in plantor på våren ända fram till slutet av juni, detta för att ha plantor till försäljning också tidigt på hösten innan de annars lyfts på fältet.

Färdig häck är företagets huvudprodukt, och den säljs också i Sverige. För de skandinaviska kunderna finns webbsidor också på svenska och norska. Marktäckarmattorna säljs i Sverige och Norge via VegTech.

I butikerna har man endast demonstrationsplantor av färdig häck samt broschyrer. Kunderna beställer utgående från dessa och får så alltid fräska och prima plantor. Butikens demonstrationsplantor byts årligen ut, för att de alltid ska vara i ypperligt skick.

Man har ca 20 olika sorter i färdig häck, bl.a. 3 olika spireor, några ligustersorter och som nyhet *Prunus laurocerasus*.

De två största häckväxterna i Danmark är liguster och bok. I Sverige är också *Carpinus* en vanlig art, och för norra Sverige odlas lind som häckväxt. I år planteras på Møllegårdens plantskola för första gången *Cotoneaster lucidus* och *Amelanchier spicata*, också de med tanke på norra Sverige.

Färdig häck säljs i fyra olika höjder: 1,25 m, 1,50 m, 1,80 m och 2,2 m. Planteringsvägledning ges alltid till kunderna.

Marktäckare

Marktäckande växtmattor ska man plantera på en väl förberedd växtplats, där det inte finns ogräs. I synnerhet alla fleråriga ogräs ska tas bort. Så ska jordytan jämnas. Hantera rullarna försiktigt, så inte så mycket rötter och jord lossnar från dem. Vattna ordentligt efter utrullningen och om

det inte regnar så också med två, tre dagars mellanrum de första veckorna efter utsättningen. Gödsla inte jorden före utrullningen, det kan göra att rötterna bränns. Därefter kan man gärna gödsla en eller två gånger per säsong med vanlig NPK-gödsel. Vid behov kan man klippa en matta som börjar se vildvuxen ut med en vanlig häcksax.

Färdig marktäckarmatta gör att jorden hålls på plats också i sluttningar, den ger minskad erosionsrisk. Marktäckande växter ger också minimalt behov av ogrärensning då man får en tull täckning direkt och ingen bar jord finns i anläggningen. Det är också ett miljövänligt alternativ till plattor och sten.

Efter att ha provat på flera olika material för att binda samman växtunderlaget har Lars valt kokosnät, som han fann vara bäst. Materialet är naturligt nedbrytbart. Møllegårdens plantskola levererar sina marktäckande mattor på rulle.

Underst har man plast, så kokosnätet och ovanpå det odlingstorven. Inne i bädden går droppslangar. Växtbeståndet klipps en gång i månaden. Produkten levereras i rullar som är 40

cm breda och ett element är 125 cm långt.

Arter som odlas för marktäckningsmatta är bl.a. *Cotoneaster*, *Hedera*, *Geranium*, *Lonicera*, *Waldsteinia* och *Vinda*, alltså både perenner och buskar. *Leptinella dioica* är en lågväxt ormbunksart som också finns som marktäckningsmatta.

Man har själva byggt en maskin för upptagning av marktäckningsmattorna, som också rullar ihop mattan. Det är dock ingen kopia på de maskiner som används för färdig gräsmatta, för här skärs inte rötterna av utan de tas i sin helhet med i rullen.

Produktionen av marktäckarmatta kräver mycket handarbete. Marktäckarprodukterna kräver ett eller ett och ett halvt år produktionstid innan den är klar för försäljning. Produkten säljs endast till anläggare, eftersom den är alltför dyr för att säljas direkt till konsumenterna via butikerna. www.primafaerdig.dk